

de stad waren geen hoofden meer af te houwen; het Chineesche Kamp was genoegzaam uitgemoord. Ook na de afgekondigde amnestie wilde men dit „kromme en verdraayde geslagte” niet weer toelaten op de geblakerde plek, waar de huizen der omgebrachten gestaan hadden. Men wees aan de terugkeerende vluchtelingen een terrein aan buiten den Boom, aan de westzijde der Groote Rivier en de regeering koos die plek omdat ze, gelijk het *Ned. Ind. Plakaatboek* boekstaaft, „onder het beryk van ons geschutz lag. Van verscheidene bolwerken kon het nieuwe kamp worden beschoten en, in tyde zulx mogte komen te vereyssen, in 't kort gedemoiljeert werden.”

Destijds dankte ds. Wagardus, in zijne predikatie „Gedagtenisse der hulpe Gods,” den Heer dat hij zooveel ongelooovigen in de handen van zijn uitverkoren volk had gegeven, gelijk de Jehovah des Ouden Verbonds de afgodendienaars van Edom en Amalek overgaf aan de kinderen Israels. Maar de dichter Willem van Haren wreekte de vertrapte waarheid van die farizeesche gelijkenis, en gaf in een boetzang openbaarheid aan de groote misdaad van Nederland in den lande van overzee.

Met de vasthoudendheid aan het ras eigen bleef de Mongool niettemin stand houden op den eens gekozen grond, brandpunt van nering en negotie, en eerlang verrees een nieuw Chineesch Kamp (het tegenwoordige) in huizen-tal en volkrijkheid het oude overtreffend.

Onder deze verwarde huizenmassa zou van een verheven punt het oog alras een paar daken ontwaren, uitstekende boven de overige. Zij behooren tot de woningen der Chineesche officieren en tot den *Klenteng* of tempel.

Valentijn heeft van zulk een Chineesche kerk eene uitvoerige beschrijving met afbeeldingen gegeven. Hij maakt daarin gewag van de pijlers en draagbalken „zeer fraai met allerlei verwen en beeldtenissen beschilderd,” van de nissen en met gordijnen behangen heiligenkastjes waarin de goden gezeten zijn, van de ijzeren en getraliede offerkist, waarin rinkinkelend de gaven der geloovigen neervallen, van de bewaarplaatsen der gewijde geschriften, de wierookvaten, de offertafels, de trom des gebeds en de „geluk-houten.”

„Als men wat dieper ingaat,” zoo vervolgt de oude kroniekschrijver, „ontmoet men een hangend kastje, 4 voeten hoog en 2 breed, waarin een zeer aanzienlijke Chinees met een rood en deftig aangezicht, met een schoone Chineesche rok en met een grooten baard zich vertoont, zijnde hij wel twee of drie voeten hoog, hebbende ter zijden twee schrijvers, kleiner beelden met schrijftuig in de hand. Regt tegenover deze hangende kas hangt er nog zoo een, waarin maar een zittend beeld is, verbeeldende mede een Godheid, dog gelijkende wel een Orang Chodja of een Guzeratze Moor, rood van aangezicht, dog zoo pragtig niet gekleed, nog zoo deftig van postuur. Men zag er ook een menigte van groote en zeer fraeje Chineesche lantaarnen in, die 's avonds alle ontstoken werden en tot 9 uren branden, gelijk ook 's morgens vroeg, op welke twee tijden zij gewoon zijn voor hunne Goden te sombayen en zich te buigen. Ook is de zolder deszelfs zeer fraei beschilderd.”

Oudtijds, in de dagen van Van Diemen en Van der Lijn, hadden rechtzin-